

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовао комисију 22.04.2016. Наставно научно веће Филозофског факултета у Новом Саду</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Проф. др Драган Проле, ванр. проф. за ужу научну област Филозофске науке, 15. 07. 2011, Филозофски факултет, Нови Сад, председник Комисије, Проф. др Бојана Стојановић-Пантовић, ред. проф. за ужу научну област Светска и компаративна књижевност са теоријом књижевности, 30.08.2004 Филозофски факултет, Нови Сад Доц. др Владимир Гвозден, доцент за ужу научну област Светска и компаративна књижевност са теоријом књижевности, 15.07.2011, Филозофски факултет, Нови Сад др Зорица Бечановић Николић, ванр. проф. за ужу научну област Општа књижевност, 19.11.2013 Филолошки факултет у Београду.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Стеван Богољуб Брадић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 06.01.1982. Нови Сад, Србија</p> <p>Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет у Новом Саду, Компаративна књижевност са теоријом књижевности, мастер професор књижевности и језика – компаратиста</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2010. Језик и књижевност: модул књижевност</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Филозофски факултет у Новом Саду, „Почело песме у поезији Дилана Томаса“,</p>

светска и компаративна књижевност са теоријом књижевности, 12.10.2010.

б. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
Светска и компаративна књижевност са теоријом књижевности

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Режими чулности у модерном европском песништву (Георг Тракл, Т. С. Елиот, Милош Црњански)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Рад има 521 страну, 5 поглавља и 576 референци.

У дисертацији кандидат показује на који начин модерни режим чулности учествује у конституисању модерног европског песништва и како оно себи својственим стратегијама, успоставља алтернативне режиме, претендујући да изврши прерасподелу чулности. Истраживање се концентрише на поезију Т. С. Елиота, Георга Тракла и Милоша Црњанског, као водећих фигура модернизма у њиховим националним књижевностима.

У уводном поглављу кандидат назначује тему, теоријски оквир, основне појмове истраживања и пројектује основне контуре очекиваних резултата. У њему се као полазиште дисертације поставља схватање према коме људска чулност није условљена само физиолошким процесима, већ је, такође, опосредована културним конструктима, формираним у на одређеном месту и у одређеном времену, чиме се чулност разумева као историјски и културно произведен начин спознаје и разумевања.

Као образложење овог става у раду се у другом поглављу реконструише историјско кретање мисли о чулности, од Баумгартена и Канта, преко Шилера, Фихтеа и Новалиса, до Хегела, Маркса и Ничеа. Теоријско тежиште рада је, међутим, мишљење савременог француског филозофа Жака Рансијера. Он показује како је чулност организована у одређене структуре, које су обједињене у ономе што он назива *режимом чулности*, као системом очигледних чињеница чулног опажања које истовремено указују на постојање нечега заједничког, али и на поделу која одређује делове и позиције унутар заједнице, као и начин на који индивидуе учествују у овој подели. Да би се показало како се ова интервенција одиграва, аутор реконструише механизме режима чулности у коме се модерно песништво јавља, тако што посеже за анализама модерних историчара чулности (Јуте, Хиршфелдер, Смит, Класен, Хауз, Бродел, Корбен, Онфре итд).

Средишњи део рада су треће и четврто поглавље, који садрже анализу поезије Елиота, Тракла и Црњанског, односно начина на који ови песници теже да, као одговор на искуство фрагментације и компромитовања трансценденције,

пратећи песничку мисао формирану у романтизму и симболизму, превазиђу оквире модерног режима чулности и пронађу основ новог режима. Аутор показује, најпре кроз анализу индивидуалних корпуса ових аутора у трећем, а потом и кроз поређење њихових позиција у четвртом поглављу, како сваки од песника, упркос извесног консензуса око поетичких претпоставки, нуди различит одговор на овај пробем, будући да на хетероген начин конструишу фигуру модерног човека и слику стварности у којој се он нашао. На крају, аутор нуди и осврт на амбивалентне ефекте њиховог песништва у заједницама у којима се оно јавило.

У последњем, петом поглављу, аутор пружа осврт на целину дисертације, извлачи закључке на основу дате анализе, али и критички сагледава одређене позиције са којих је у раду започињао.

**V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

Први део рада развија естетичку позадину на којој се одвијало поимање чулности. Почевши од Канта, који је преузимањем појма *sensus communis* од шкотских просветитеља изградио темеље нове антропологије у којој ће естетски суд попунити наслеђени, хришћанском цивилизацијом створени расцеп између чулности и разума, аутор стрпљиво излаже оне теоријске доприносе у којима препознаје искорак ка могућим интервенцијама у организацији чулног искуства с једне, и историзовању чулности, с друге стране. Нарочито је успешно издвојен значај Фихтеа и Маркса у овом процесу. Висока вредност првог, теоријског дела почива на систематском истраживању модерног „превредновања“ чулности која је сезала од пуке сметње задобијању изразито рационалних научних спознаја, па до медијума ослобођења и политичке еманципације модерног човека. У том смислу нарочито је истакнута трансформација Кантовог суда укуса, чију историзовану верзију аутор препознаје у Рансијеровом учењу о подели чулности. За разлику од априорног заједништва, које одликује четири момента Кантовог суда укуса, потпуно независног од културних и историјских претпоставки, Рансијерова подела чулности заинтересована је превасходно на могућности чулно посредованог креирања заједништва. Посебно иновативно је у том смислу поглавље посвећено историји чулности. У њему аутор анализира процедуре у којима су људи осмишљавали чулност, водећи истовремено пажњу о друштвеним последицама појединих визија чулности.

Други део рада посвећен је истраживању чулности код Елиота, Тракла и Црњанског. Анализа њихове поезије проведена је на узоран начин, како с обзиром на херменеутичку међузависност целине и делова, тако и на филолошку акрибију захваљујући којој је свака анализирана песма заступљена и у оригиналној верзији и у преводу на српски језик. Интерпретација Елиота успешно је назначила модернистичку распетост између поделе чулности у којој песници више не желе да учествују и измицања оне поделе коју теже да досегну својом уметношћу. Осећај егзистенцијалне немоћи видљив је и препознатљив код све тројице песника, чија уметност меандрира између непристајања на присутно и недоследног одсуства. Резултат такве поезије нужно је везан уз својеврсно „пражњење“ чулности, будући да немогућност остваривања трансценденције у односу на постојеће чини немогућим додир с класичном испуњеношћу лепим, услед чега долази до својеврсног повлачења, до устукнућа духа услед властите јаловости. Песнички пораз се нужно прелива у претећу слику материјалне стварности и нихилизам културе у којој они не виде излаз. Докторанд из те перспективе уочава и порекло

фрагментарног карактера модернистичке поезије. За разлику од романтичарске поетике фрагмента, модернистички фрагмент почива на лутању негације која више није у стању било шта да афирмише. Повлашћени поетски ликови у таквом хоризонту постају Траклови чаробњаци/лудаци/странци, јер нам сви они поручују инверзију благовести о самоспознаји у обећање модернистичког говора о неком искуству, у артикулацију невербалног, примарног људског искуства у новој подели чулности. Последња поглавља другог дела баве се питањима важења грађанске антропологије и одумирању канона европске културе на рушевинама разорних сила Првог светског рата. Оба дела дисертације написана су уверљиво, у полемичком дијалогу са релевантном литературом и изразитим истраживачким настојањима.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1) „Неми говор и опасност писања: Рансијерово разумевање књижевности“, *Летопис Матице српске*, Књига 495, свеска 3, март 2015, стр. 299-320. ISSN: 0025-5939

2) „Однос чулности и књижевности у мишљењу Фукоа и Рансијера“, *Контексти: зборник радова*, Нови Сад: Филозофски факултет, 2015, стр. 537-554. ISBN 978-86-6065-338-5

3) „Режими чулности у љубавном песништву Шарла Бодлера“, *Контексти I*, Нови Сад: Филозофски факултет у Новом Саду, 2014, стр. 743-760. ISBN 978-86-6065-292-0

4) „Заснивање чулности: 'Везе' Шарла Бодлера и 'Самогласници' Артура Рембоа“, *Савремена проучавања језика и књижевности*, Година V, Књ. 2, 2014, стр. 601-614. ISBN 978-86-85991-87-5

5) „Режими чулности и симболички поредак у *Маски* Милоша Црњанског“, *Савремена проучавања језика и књижевности*, Година IV, Књ. 2, 2013, стр. 471-484. ISBN 978-86-85991-51-6

6) „Tom Ziemke, Jordan Zlatev, Roslyn M. Frank (eds.). *Body, Language and Mind: Embodiment*“, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, LVI/1, 2013, стр. 213-222. ISSN: 0352-5724

7) *Симулација и гастрономија: режими чулности и аспекти идентитета у поезији Војислава Деспотова*, Београд: Службени гласник, 2012. ISBN 978-86-519-1281-1

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања везани су за разматрање могућности лирског субјекта да се успостави као начело поделе/прерасподеле чулности, што другим речима упућује на капацитете поезије да саконститутивно учествује у формирању нових облика заједништва. Свест о ишчевавању натчулног у модернистичкој поезији докторанд доводи у везу с афирмацијом прерационалног, егзистенцијалног *немог искуства*, чиме скреће пажњу да је Велики рат обесмислио и анулирао некадашње механизме субјективације, али да уместо њих на сцену нису ступили нови. Поезија три велика песника се утолико испоставља као парадигматични израз естетског режима чулности, чији смисао се састоји у нужности обнављања искорака из актуелне поделе чулности. На тај начин докторанд је успешно, на конкретном поетском материјалу показао оправданост својих теоријских извођења из првог дела дисертације.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Стевана Брадића представља успео пример уравнотежене теоријске расправе о темељним естетичким питањима модерности која је затим стављена у функцију тумачења конкретног песничког материјала. Начин излагања је систематичан, поткрепљен релевантном савременом литературом. Најављен проблемски опсег у потпуности је испоштован.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Структура дисертације у потпуности одговара образложењу наведеном у пријави. Показала се изузетно оправдана и плодна тематска подела дисертације на два главна дела, од којих први доноси обухватне анализе филозофских и историјских претпоставки везаних за трансформације модерне чулности, а други део примењује резултате тих анализа у сучељавању са песничким делом Елиота, Тракла и Црњанског. На тај начин је појмовна и идејна инфраструктура теоријског дела опробана на конкретном песничким формама и садржајима, чиме су се нијансирано показале особености песничког израза које измичу теоријском и естетичком обухвату, као и меру у којој поетска реч увек превазилази актуелну поделу чулности. Допринос ове дисертације састоји се у изузетно развијеној филозофској основи на којој се систематично проводи анализа режима чулности у поезији Елиота, Тракла и Црњанског. С једне стране, докторанд одлично повезује

<p>савремене естетичке тенденције са наслеђем деветнаестог века и немачког идеализма. С друге, резултате естетичког дела дисертације он минуциозно проводи на тумачењу поменутих песника. Најпре то чини појединачно, испитујући своје теоријске претпоставке на основним карактеристикама укупног опуса, али и на појединим песмама које су карактеристичне као парадигматични искораци из актуелног режима чилности. У последњем делу, докторанд испитује поједине мотиве тако што упоредно разматра сва три песника. Не сматрамо да дисертација има недостатке који доводе у питање резултате истраживања.</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p> <p>На основу свега реченог комисија у најбољој вери препоручује да се ова докторскак дисертација прихвати и да се докторанду Стевану Брадићу одобри усмена одбрана.</p>
<p>- У Новом Саду, 20. 06. 2016.</p>

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

_____
(Проф. др Драган Проле)

_____
(Проф. др Бојана Стојановић-Пантовић)

_____
(Доц. др Владимир Гвозден)

_____
(др Зорица Бечановић Николић)